

Nr 93

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för uppförande i statsbudgeten av anslag till avlöningar.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 121) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 140), har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte vid uppgörandet av statsverkspropositionen för budgetåret 1960/61 och för följande budgetår för ifrågakommande fall uppföra å förslagsanslag avlöningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän — under bifogande av vederbörliga uppgifter rörande personalförteckningen avseende samtliga ordinarie och extra ordinarie befattningar — samt å obetecknat anslag avlöningar till extra tjänstemän, ävensom att härvid måtte lämnas uppgift om behovet av extra befattningar i 20:e lönegraden och däröver.

Till stöd för ifrågavarande förslag anför motionärerna följande.

I motion i denna kammare vid årets riksdag nr 139 hemställs om ändrade grunder för vissa anslags uppförande i statsbudgeten. Som skäl härför anföres främst, att ett sammanförande av smärre sakanslag till anslag för diverse utgifter under varje huvudtitel skulle medföra en effektivisering av budgetarbetet såväl i riksdagen som hos Kungl. Maj:t, att detta skulle ge verk, myndigheter och statsunderstödda institutioner möjlighet till en smidigare anpassning av utgifterna efter föreliggande behov och därigenom åstadkomma större effektivitet i den finansiella hushållningen, samt att detta å andra sidan skulle möjliggöra besparingar på minst en femtedel av de under nuvarande anslagsposter uppförda beloppen. När det gäller sakanslagen föreslås nyordningen träda i kraft redan under budgetåret 1959/60.

Förhållandet är i viss mån detsamma beträffande personanslagen. Även här förekommer i många fall en onödig specificering. Därtill kommer att avlöningsanslagen för närvarande är uppförda på ett sätt som försvårar en konsekvent granskning från riksdagens sida.

Avlöningsanslagen grupperas för närvarande i huvudsak så, att ordinarie befattningshavares egentliga lön uppföres under en post, de rörliga tilläggen till dem under en annan och icke ordinarie befattningshavares avlöning inklusive rörligt tillägg under en tredje. Eftersom riksdagen beslutar om inrättandet av ordinarie tjänster och liksom för statens tjänstemän över huvud även om avlöningsgrunderna, är anslaget till ordinarie befattningshavares avlöning uppfört som förslagsanslag. Detsamma gäller av samma skäl beträffande anslaget till rörligt tillägg åt dessa befattningsha-

¹ Bihang till riksdagens protokoll 1959. 6 saml. Nr 93—96

vare. I enlighet med på senare tid antagna, ehuru icke undantagslöst tillämpade principer skall anslaget till avlöning åt icke ordinarie tjänstemän vara obetecknat. I fråga om dessa har riksdagen nämligen icke alltid beslutat om tjänsternas inrättande, men väl om avlöningsgrunderna. Att anslaget är obetecknat utesluter principiellt dess överskridande, och härigenom har riksdagen velat skaffa sig en kontroll motsvarande den som gäller i fråga om ordinarie tjänstemän.

Även i de fall då den antydda regeln för anslagsbeteckningen följes, inträffar det något egendomliga förhållandet att samtidigt som riksdagen då det gäller ordinarie tjänster i de lägsta lönegraderna prövar tjänsternas inrättande, den i fråga om tjänster ända upp t. o. m. 19:e lönegraden lämnar viss frihet för vederbörande att inrätta icke ordinarie och även extra ordinarie sådana, ehuru statsverket därigenom iklädes framtida tjänste- och familjepensionsförpliktelser.

I ett numera stort antal fall är emellertid avlöningsanslagen till icke ordinarie tjänstemän förslagsanslag, fastän riksdagen endast i fråga om avlöningsgrunderna angivit de förutsättningar under vilka anslaget får disponeras, och fastän det här rör sig om mycket betydande belopp. Anordningen har motiverats med att inom vissa förvaltningsområden med fluktuerande personalbehov säkra uppskattningar rörande medelsbehovet icke är möjliga. Sedan länge har dock under varje huvudtitel upptagits anslag för extra utgifter, som är avsedda att tagas i anspråk bl. a. i dylika fall. Särskilt i de fall då avlöningsanslagen till icke ordinarie befattningshavare uppföres som förslagsanslag, framträder den bristfälliga konsekvensen i riksdagens budgetbehandling mycket starkt. Å ena sidan detaljgranskas formellt mycket små sakanslag, och detaljgranskas likaledes mer eller mindre formellt inrättandet av förhållandevis lågt avlönade ordinarie tjänster, å andra sidan lämnas vida befogenheter i fråga om inrättande av icke ordinarie tjänster i avsevärt högre lönegrader.

Med hänsyn till de mycket stora belopp det beträffande avlöningsanslagen är fråga om, synes det kunna ifrågasättas, om icke dessa anslag borde grupperas så, att anslagen till avlöning av ordinarie och extra ordinarie tjänstemän uppföres under en post, eftersom båda slagen tjänster i verkligheten är synnerligen fasta, och att avlöningsanslagen till extra tjänstemän likaledes uppföres under en post, det förra anslaget som förslagsanslag och det senare som obetecknat anslag. Anslaget under varje huvudtitel till extra utgifter skulle i enlighet därmed kunna tagas i anspråk för att möta oförutsedda merkostnader för extra tjänstemäns avlöning.

En förändring i dessa hänseenden är önskvärd oavsett anslagens storleksordning bl. a. därför att den skulle understryka verkschefernas möjligheter och skyldighet att fortlöpande rationalisera förvaltningsarbetet och på bästa sätt hushålla med personalresurserna. Den synes å andra sidan böra begränsas till att avse endast befattningar under 19:e lönegraden, när verkens och myndigheternas handlingsfrihet icke bör drivas så långt att de utan riksdagens medgivande kan genomföra mera djupgående organisatoriska åtgärder såsom t. ex. inrättandet av nya avdelningar och byråer. När det gäller extra tjänster i lägre lönegrader tillkommer emellertid den omständigheten att den nuvarande skarpa gränsdragningen mellan personanslag och sakanslag i vissa hänseenden icke längre kan anses motiverad. De möjligheter som numera erbjuder sig till mekanisering och förenklingar

inom kontorsarbetet står i nära sammanhang med behovet särskilt av lägre kontors- och kanslipersonal. En verklig effektivisering av förvaltningsarbetet på dessa områden blir möjlig endast om man i varje särskilt fall kan mot varandra väga vidden av ett minskat personalbehov och kostnaderna för anskaffande av exempelvis bättre kontorsmateriel.

De anförda omständigheterna motiverar en förändring i sättet att uppföra anslagen för icke ordinarie personal samt sammanförande av viss del av dessa anslag med vissa sakanslag, detta senare dock endast där så av särskilda omständigheter kan anses påkallat. Då det av statsverkspropositionen icke framgår hur anslagen till icke ordinarie personal fördelar sig på extra ordinarie personal å ena sidan, extra samt arvodesanställd personal å den andra, har vi ej möjlighet att nu föreslå någon ändring i vad gäller budgetåret 1959/60. Riksdagen torde i stället i skrivelse till Kungl. Maj:t höra hemställa, att en förändring i berörda hänseenden äger rum i samband med utarbetandet av statsverkspropositionen för budgetåret 1960/61.

Över förevarande motioner har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, utlåtanden avgivits av *statskontoret*, *riksräkenskapsverket*, *försvarets civilförvaltning*, *riksförsäkringsanstalten*, *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, *statens organisationsnämnd*, *generaltullstyrelsen*, *Sveriges geologiska undersökning*, *medicinalstyrelsen*, *direktionen för Karolinska sjukhuset* och *länsstyrelsen i Älvsborgs län*. Beträffande innehållet i de avgivna yttrandena hänvisar utskottet till *bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet. Enligt nu gällande ordning för uppförande i statsbudgeten av anslag till avlöningar vid olika verk upptages särskilda delposter för avlöningar till ordinarie tjänstemän resp. till icke-ordinarie personal (extra ordinarie och extra tjänstemän, aspiranter och arvodesanställda). Ordinarieposten är regelmässigt förslagsvis betecknad. Icke-ordinarieposten är antingen obetecknad eller förslagsvis betecknad; i senare fallet har i regel begränsning föreskrivits på så sätt att för postens överskridande förutsatts medgivande av Kungl. Maj:t.

I de föreliggande motionerna åsyftas en ändrad ordning för avlöningsanslagens uppförande i budgeten på sådant sätt, att anslagen till avlönande av ordinarie och extra ordinarie tjänstemän skulle uppföras under en förslagsvis betecknad post, medan anslagen till avlöningar till extra tjänstemän skulle uppföras under en obetecknad post. Därjämte skulle dels bifogas vederbörliga uppgifter rörande personalförteckningen avseende samtliga ordinarie och extra ordinarie befattningar, dels lämnas uppgift om behovet av extra befattningar i 20:e lönegraden och däröver. Huvudsyftet med motionsyrkandena synes vara att åvägabringa en skärpning av riksdagens kontroll över avlöningsanslagen.

Såsom av bilaga till detta utlåtande framgår har utskottet från ett antal verk inhämtat yttranden över motionerna. Sammanfattningsvis ger nämnda yttranden vid handen en övervägande negativ inställning till de i motionerna

framförda förslagen. Det framhålles också att problemkomplexet är av sådan omfattning och räckvidd att det torde erfordra en närmare utredning.

För egen del vill utskottet understryka vad i vissa yttranden anförts om att ett av de i motionerna åberopade motiven för en ändrad uppställning av avlöningsstaterna på föreslaget sätt — statsverkets pensionsförpliktelser gentemot extra ordinarie tjänstemän — bortfaller fr. o. m. den 1 juli 1959, då även extra tjänstemän förutsatts skola få pensionsrätt. En kontroll från riksdagens sida med avseende på pensionsförpliktelserna gentemot olika slag av tjänstemän, på sätt i motionerna åsyftas, torde alltså i fortsättningen inte kunna åstadkommas enbart på det i motionerna angivna sättet. Härjämte är att märka att pensionsförpliktelserna gentemot en stor grupp av anställningshavare, nämligen statens arbetare, ändå ej skulle bli föremål för redovisning i ett sådant sammanhang.

Bortsett från nu angivna omständighet kan gentemot det i motionerna framställda förslaget anföras bl. a. följande. Enligt förslaget borde, om avlöningar till extra tjänstemän vid varje verk skulle beräknas under en särskild, obetecknad anslagspost, det för varje huvudtitel upptagna, för hela huvudtiteln gemensamma anslaget till extra utgifter kunna få tagas i anspråk för att möta oförutsedda merkostnader för extra tjänstemäns avlöande. Såsom i ärendet framhållits skulle emellertid ett bifall härtill innebära ett avsteg från en av huvudprinciperna i den nu tillämpade budgetredovisningen, nämligen att statsutgifterna bör redovisas inom det område till vilket de rätteligen hör. Berörda spörsmål skulle f. ö. aktualisera frågan om en ändring av anslagen till extra utgifter från reservationsanslag till förslagsanslag.

Utskottet har vid sin prövning av ärendet funnit tillräckliga skäl inte vara anförda för en ändring av avlöningsstaternas uppställning i enlighet med det i motionerna framförda förslaget. Bl. a. har utskottet, med beaktande av vad i remissyttrandena anförts, inte blivit övertygat om att den föreslagna åtgärden skulle vara ägnad att främja den ökade effektivitet och rationalisering som i och för sig framstår som angelägen.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 121 och II: 140 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1959

På statsutskottets vägnar:
EMIL NÄSSTRÖM

Närvarande: se under utlåtandet nr 96; dock att herr Sundelin deltagit i stället för herr Nestrup och herr Jansson i Kalix i stället för herr Lundqvist i Trollhättan.

Reservation

av fröken *Andersson*, herrar *Staxäng*, *Nilsson* i Göingegården och *Heckscher*, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »För egen del» och slutar med »som angelägen», bort ha följande lydelse:

»För egen del vill utskottet framhålla att det i motionerna väckta spörsmålet, vilket utförligt belysts i de avgivna remissyttrandena, synes vara värt att upptagas till närmare prövning. Även om det inte torde vara möjligt att bortse från i vissa av yttrandena gjorda invändningar mot förslaget vill det likväl förefalla utskottet som om övervägande skäl kan åberopas för en omläggning av avlöningsstaterna i huvudsaklig överensstämmelse med det samma. Utskottet vill härvid särskilt peka på det i motionerna åberopade kravet på fortlöpande rationalisering av förvaltningsarbetet och bästa möjliga hushållning med personalresurserna. Myndigheternas personalbehov blir nämligen i hög grad beroende av de vid varje särskild tidpunkt föreliggande arbetsuppgifterna och arbetsförhållandena. Medan de extra ordinarie tjänsterna numera i stor utsträckning har samma fasta karaktär som de ordinarie, måste behovet av extra befattningshavare kunna växla från det ena budgetåret till det andra. Särskilt om man — såsom i motionerna ifrågasatts — väger kostnaderna för exempelvis bättre kontorsmateriel mot behovet av extra tjänstemän möjliggöres ökad rationalisering. En dylik avvägning kan emellertid endast på betydligt längre sikt ske beträffande extra ordinarie befattningshavare. Rationaliseringsåtgärder av förevarande slag måste därför förutsätta att anslagen till extra ordinarie tjänster klart avgränsas från anslagen till extra befattningar. Utskottet finner sig därför böra tillstyrka de föreliggande motionerna. Utskottet förutsätter härvid att om en omläggning av avlöningsstaterna på föreslaget sätt inte kan ske redan fr. o. m. budgetåret 1960/61, en dylik bör kunna komma till stånd fr. o. m. därpå följande budgetår.»

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 121 och II: 140, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte vid uppgörandet av statsverkspropositionen för budgetåret 1960/61 och för följande budgetår för ifrågakommande fall uppföra å förslagsanslag avlöningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän — under bifogande av vederbörliga uppgifter rörande personalförteckningen avseende samtliga ordinarie och extra ordinarie befattningar — samt å obetecknat anslag avlöningar till extra tjänstemän, ävensom att härvid måtte lämnas uppgift om behovet av extra befattningar i 20:e lönegraden och däröver.»

*Bilaga***Remissyttranden över motionerna I:121 och II:140****Statskontoret (1/4 1959)**

Inledningsvis erinras i motionerna om en vid årets riksdag i andra kammaren väckt motion (II: 139) om ändrade grunder för vissa anslags uppförande i statsbudgeten. I denna motion förordas ett sammanförande av vissa omkostnads- och sakanslag till ett särskilt anslag för diverse utgifter under varje huvudtitel. Såvitt statskontoret kan finna skulle ett bifall till sistnämnda motion sannolikt föranleda en minskning av riksdagens såväl formella som reella inflytande i fråga om berörda anslag. En omläggning av avlöningsstaterna på sätt föreslagits i förevarande motioner skulle däremot innebära en skärpning av riksdagens kontroll över avlöningsanslagen. De av i huvudsak samma motionärer avgivna motionerna, vilka angivas syfta till en effektivisering av budgetarbetet, skulle följaktligen leda till skilda resultat då det gäller de olika anslagstyperna.

Innan statskontoret närmare ingår på motionärernas förslag i nu förevarande avseenden, torde först några uppgifter i motionerna böra tillrättaläggas. Från den i avlöningsstaterna ingående posten till rörligt tillägg bestridas rörliga tilläggsförmåner ej blott, såsom i motionerna uttalats, till ordinarie utan även till icke ordinarie befattningshavare. Jämlikt 4 § 2 mom. Saar må vidare extra tjänst, när ej annat följer av beslut eller bestämmelser, som meddelats av Kungl. Maj:t, utan annan inskränkning inrättas och lönegradsplaceras av vederbörande myndighet än att tjänsten må åsättas högst det lönegradsnummer, som gäller för ordinarie eller extra ordinarie tjänst med motsvarande arbetsuppgifter. Myndigheten äger sålunda själv inrätta extra tjänst även i högre lönegrad än 19 lönegraden. Självfallet kräves härför att för ändamålet erforderliga medel finnas tillgängliga.

Under varje huvudtitel finnes å riksstaten uppfört ett reservationsanslag till extra utgifter. Enligt motionärernas uppfattning skulle detta anslag bl. a. vara avsett att tagas i anspråk, därest behov skulle uppkomma att överskrida den i avlöningsstaterna ingående anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, i de fall posten icke är maximerad av riksdagen.

(Vad här och nedan sägs om denna post gäller i lika mån anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.) Om så vore fallet, skulle anledning knappast föreligga att uppföra icke-ordinarieposten annat än som en obetecknad post. Omöjligheten av att från ett reservationsanslag av extra utgifters storlek bestrida några större opåräknade avlöningskostnader torde vidare lätt inses. Ett enda exempel härpå må anföras. Medan elfte huvudtitelns anslag till extra utgifter under budgetåret 1957/58 uppgick till 105 000 kronor, överskreds de statliga sinnessjukhusens avlöningsanslag under samma tid med i runt tal 13,1 miljoner kronor. Uppgiften om överskridandet är hämtad från riksräkenskapsverkets budgetredovisning. Sistnämnda belopp avser visserligen hela avlöningsanslaget — någon särredogörelse för de i avlöningsstaterna ingående olika posterna förekommer ej i den av trycket utgivna budgetredovisningen — men det valda exemplet torde likväl ge ett begrepp om storleksordningen på de överskridanden, som kunna komma i fråga.

Såsom motionärerna framhållit, är posten till avlöningar till icke-ordinarie personal som regel obetecknad. Då riksdagen fastställt avlöningsstaterna, innebär detta, att posten icke utan riksdagens medgivande får överskridas. Genom årliga av riksdagen erhållna bemyndiganden kan dock Kungl. Maj:t under vissa förhållanden medgiva sådant överskridande. (Se härom Kungl. Maj:ts cirkulär till statsmyndigheterna angående överskridande av vissa poster i avlöningsstaterna, senast SFS 1956: 134). Enär förutsättningarna för de överskridanden, vartill bemyndigandena berättiga, äro mycket snävt reglerade och då beloppet av överskridandena kunna räkнемässigt fastställas, innebär denna anordning en ur riksdagens synpunkt mycket effektiv kontroll över medelsdispositionen. Det förtjänar även uppmärksammas, att riksdagen kontinuerligt hålles underrättad om den utsträckning i vilken dessa bemyndiganden tagas i anspråk. Uppgifter i ämnet lämnas till vederbörande riksdagsutskott.

Icke-ordinarieposten kan undantagsvis ha förslagsanslags karaktär och får sålunda överskridas. I detta fall föreligger befogenhet att oberoende av medelsberäkningen disponera erforderliga medel för att tillgodose det med posten avsedda ändamålet. Redan i ändamålsbestämningen ligger dock en begränsning. Posten får således icke anlitas för bestridande av kostnader, som tjäna andra syften än de av riksdagen fastställda. Möjligheten att beteckna icke-ordinarieposten förslagsvis utnyttjas som regel endast, då belastningen å posten icke kan förutberäknas och verksamheten ej heller kan inskränkas. Så är exempelvis fallet med tullstaten, vars storlek växlar i förhållande till trafiken, ävensom fångvårdsstaten och sjukhusens stater, vilka äro beroende av beläggningen å fängelser och sjukhus. Även i dessa fall förekomma emellertid betydande inskränkningar i myndigheternas befogenheter. I allmänhet torde således överskridande icke vara tillåtet utan

Kungl. Maj:ts medgivande. Inom vissa områden begränsas vidare myndigheternas rörelsefrihet genom att i vederbörande regleringsbrev noga fastställts det högsta antal extra ordinarie och i vissa fall även extra tjänster i olika lönegrader — även i lägre lönegrader — som må finnas inrättade hos myndigheten. Även när anslagsposten är förslagsvis betecknad, utövas sålunda en stark kontroll på myndigheterna i vad gäller medelsdispositionen under posten.

Såsom skäl för den föreslagna uppspaltningen av ordinarie och extra ordinarie befattningshavare å ena samt extra tjänstemän å andra sidan ha motionärerna bl. a. framhållit, att med myndigheternas nuvarande befogenheter att inrätta extra ordinarie tjänster statsverket utan riksdagens medverkan iklädes framtida tjänste- och familjepensionsförpliktelser. Detta motiv för en ändrad uppställning av avlöningsstaterna bortfaller emellertid den 1 juli 1959, från och med vilken tidpunkt även extra tjänstemän avses skola erhålla pensionsrätt. Därjämte må framhållas att statens arbetare redan nu automatiskt erhålla pensionsrätt efter viss kvalifikationstid.

Även om myndighet, såsom redan tidigare nämnts, formellt äger att själv inrätta lägre extra ordinarie tjänst, förekommer dock i stor utsträckning, att sådan tjänst begäres i petitasammanhang. Anledningen härtill kan vara den, att myndigheten saknar erforderliga medel härför eller att någon motsvarighet till den ifrågasatta tjänsten icke finnes hos myndigheten eller att tjänsten avser ett ändamål, för vilket riksdagen ej anvisat medel. Härigenom har således riksdagen realiter ett starkare inflytande på detta område än som kan utläsas ur löneförfattningarna. Detta gäller såväl obetecknade anslagsposter som av riksdagen ej maximerade poster.

Den nu föreslagna ändringen av avlöningsstaterna överensstämmer i stora drag med de förslag, som framlagts i en den 15 december 1948 avgiven promemoria angående de civila avlöningsstaternas uppställning. Promemorian, som utarbetats av särskilt tillkallade utredningsmän, finnes återgiven i sina huvuddrag i statsverkspropositionen till 1950 års riksdag (Bil. 2 sid. 8 ff.). Utredningsmännens förslag innebar i huvudsak följande. På de av Kungl. Maj:ts och riksdagen fastställda personalförteckningarna skulle upptagas icke blott som för det dåvarande ordinarie tjänstemän samt extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 24 (= nuvarande Ae 19) utan även all övrig extra ordinarie personal jämte aspiranter i reglerad befordringsgång. Några dylika befattningshavare skulle i princip icke få anställas utanför personalförteckningen. Avlöningen till den på personalförteckningen upptagna personalen skulle bestridas från en förslagsvis betecknad anslagspost. För övrig personal skulle däremot en maximerad anslagspost stå till förfogande. Vid remissbehandlingen av promemorian gävos uttryck åt starka betänkligheter mot olika delar av densamma. Främst gjordes från remissmyndigheternas sida gällande att ett upptagande av all extra ordinarie personal på

personalförteckningen skulle i alltför hög grad beskära myndigheternas möjligheter att genom lämpliga personaldispositioner tillgodose växlande behov av arbetskraft.

Statskontoret vill vidare rikta uppmärksamheten på några i motionerna gjorda, här hittills ej omnämnda uttalanden. Bl. a. har ansetts att anslaget under varje huvudtitel till extra utgifter skulle tagas i anspråk för att möta oförutsedda merkostnader för extra tjänstemäns avlöande. Av två skäl anser statskontoret en sådan åtgärd olämplig. För det första är en av huvudprinciperna i den nu tillämpade budgetredovisningen, att statsutgifterna om möjligt böra redovisas inom det område, under vilket de rätteligen höra. Vidare torde det i det föregående omnämnda exemplet på överskridande av sinnessjukhusens avlöningsanslag visa vanskligheten i att med någon grad av säkerhet bedöma anslagsbehovet under extra utgifter, även om storleken av de belopp, vilka kunna komma att erfordras för ett överskridande, kan beräknas minska vid ett bifall till motionerna. En ändring av extra utgiftsanslaget från reservations- till förslagsanslag skulle innebära en lösning av problemet i sistnämnda avseende. En sådan förändring skulle emellertid på intet sätt innebära en fördel framför det nu tillämpade systemet.

Vad slutligen angår den ifrågasatta sammanslagningen av delar av avlönings- och sak- eller omkostnadsanslag vill statskontoret — bl. a. under hänvisning till ovannämnda riktlinjer för budgetredovisningen — avråda från ett steg i denna riktning. Enligt ämbetsverkets mening böra dessa för helt olika ändamål avsedda anslag hållas åtskilda. Ämbetsverket är dock medvetet om att denna gränsdragning för närvarande icke strikt upprätthålles. Sålunda bestridas exempelvis löner till städerskepersonalen liksom vissa andra avlöningsförmåner från omkostnadsanslag.

Det nuvarande systemet för avlöningsstaternas uppställning medger de statliga myndigheterna en begränsad rörelsefrihet, då det gäller att vidtaga lämpliga personaldispositioner. Någon ytterligare inskränkning härutinnan bör enligt statskontorets mening ej vidtagas. Genom att pensionsrätt i fortsättningen skulle tillkomma även extra tjänstemän bortfaller ett av de i motionerna anförda skälen för en ändring av staterna. Med hänsyn jämväl tagen till den medels- och personalkontroll, som myndigheterna enligt vad ovan visats äro underkastade, finnes ej heller ur denna synpunkt tillräcklig anledning att tillmötesgå motionärerna. Statskontoret kan vid angivna förhållanden icke tillstyrka bifall till förevarande motioner.

Riksräkenskapsverket (4/3 1959)

Motionärerna framhålla, att i ett numera stort antal fall avlöningsanslagen till icke-ordinarie tjänstemän uppföras som förslagsanslag, varigenom den bristfälliga konsekvensen i riksdagens budgetbehandling mycket starkt

framträder. Riksräkenskapsverket kan efter en genomgång av statsliggaren för innevarande budgetår konstatera, att då avlöningsmedel till icke-ordinarie personal anvisats förslagsvis, begränsning med mycket få undantag gjorts på så sätt, att för överskridande förutsatts medgivande av Kungl. Maj:t. Majoriteten av sådana förslagsvis anvisade anslagsposter till icke-ordinarie personal förekommer även på speciella ändamålsområden som t. ex. försvarsväsendet, vårdanstalter, högre läroanstalter, försöks- och provningsanstalter samt sjukvården, där en absolut maximering med hänsyn till verksamhetens art icke skulle vara möjlig eller ändamålsenlig.

Motionärerna hemställer, att för framtiden den ordningen skall bli rådande, att avlöningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän skola uppföras på en gemensam anslagspost, som anvisas förslagsvis, samt att avlöningar till extra tjänstemän skola anvisas på en obetecknad anslagspost. Vidare skola personalförteckningar upptagande samtliga ordinarie och extra ordinarie befattningar samt uppgift om behovet av extra befattningar i 20:e lönegraden och däröver upptagas i statsverkspropositionen.

Riksräkenskapsverket är för sin del väl införstådd med motionärernas syfte att åstadkomma en besparing för statsverket genom rationalisering av förvaltningsarbetet och hushållning med personalresurserna. Ämbetsverket kan dock icke dela motionärernas uppfattning, att detta skulle kunna vinnas genom de i motionen föreslagna åtgärderna. Enligt ämbetsverkets uppfattning kan ökad effektivitet och rationalisering icke framväxa genom en längre gående begränsning än den nuvarande av myndigheternas rörelsefrihet i fråga om personaldispositionen. Riksräkenskapsverket anser sålunda, att nu tillämpade anslagssystem ger ett minimum av rörelsefrihet för de statliga myndigheterna, som icke bör ytterligare beskäras.

Försvarets civilförvaltning (31/3 1959)

Med anledning av remissen får civilförvaltningen anföra följande, därvid ämbetsverket i allt väsentligt hänför sig till förhållandena inom fjärde huvudtiteln.

Huvudsyftet med motionen synes vara att söka åstadkomma en sådan ordning, att statsmakternas insyn i de olika myndigheternas personalorganisationsåtgöranden blir mera effektiv än vad för närvarande anses vara fallet. I detta hänseende vill civilförvaltningen hävda, att förhållandena inom försvaret redan nu i stort sett äro sådana, som eftersträfvats av motionärerna. Beträffande tjänster, som avlönas med anlitage av försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag, finnas sålunda personalförteckningar, upptagande samtliga ordinarie och extra ordinarie tjänster samt därjämte för täckande av mera stadigvarande behov avsedda extra tjänster med angivande av antal, lönegrader och tjänsternas fördelning på olika myndigheter.

Genom de beslut av Kungl. Maj:t, som meddelas angående rationaliserad organisation av stabs- och förvaltningstjänsten vid truppförband (motsvarande), fastslås också som regel tjänsternas placering till olika enheter inom myndigheterna. I samband med behandlingen av äskanden rörande nu ifrågavarande anslag redovisas praktiskt taget samtliga nu berörda tjänster såväl i petitaskrivelser som i Kungl. Maj:ts proposition.

Vad därefter angår övriga under fjärde huvudtiteln förekommande avlöningsanslag ha till vissa av dem knutits personalförteckningar eller dispositionsbestämmelser, som i detalj reglerar myndigheternas rätt att använda anslagen för tjänster av olika slag. I fråga om de centrala förvaltningsmyndigheterna ha på senare tid till regleringsbreven fogats särskilda sammanställningar över personalorganisationen hos myndigheterna, upptagande de tjänster, som beräknats för myndigheterna med fördelning på antal, lönegrader och placering i organisationen. Särskilda föreskrifter ha i anslutning därtill meddelats i syfte att inskränka myndigheternas befogenheter i personalorganisatoriska sammanhang. Endast beträffande ett fåtal avlöningsanslag finnas för närvarande icke — utöver personalförteckningar för ordinarie och högre extra ordinarie tjänstemän — särskilda bestämmelser angående myndighets rätt att disponera anslagen för anställande av personal. I likhet med vad som gäller försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag anmälas som regel i Kungl. Maj:ts propositioner om anslag för de centrala förvaltningarna och övriga nu berörda myndigheter samtliga tjänsteförändringar oberoende av lönegrad och anställningsform.

Vidkommande därefter de s. k. sakanslagen ha dessa tidigare inom försvaret kunnat utnyttjas för personalanställningar i relativt betydande omfattning utan att någon direkt redovisning eller kontroll härav ägt rum. Efter hand som förvaltningsmyndigheterna och förbanden (motsvarande) omorganiserats och rationaliserats, har emellertid rätten att använda sakanslag för avlöningar beskurits högst väsentligt. De flesta tjänster, som må finnas inrättade med avlöning från sakanslag, finnas numera också upptagna i av Kungl. Maj:t fastställda förteckningar.

Av vad sålunda anförts torde framgå att, ur de syften motionärerna velat nå, såvitt avser försvarets område något mera väsentligt icke lär stå att vinna genom den föreslagna omläggningen. Civildförvaltningen har emellertid i andra sammanhang uttalat sig för en vidgad användning av särskilda personalförteckningar (motsvarande) även beträffande för stadigvarande behov avsedda tjänster av sådan karaktär, att de med tillämpning av nu gällande principer icke pläga upptagas å sådana förteckningar (motsvarande). Civildförvaltningen anser alltså en sådan ordning lämplig och förordar sålunda ett system med en mera öppen redovisning i regleringsbrev av den av statsmakterna avsedda användningen av olika för avlöningskostnader anvisade medel. En mera allmän övergång till en sådan ordning får

emellertid självfallet icke leda till att myndigheterna helt betagas möjligheterna att disponera medel för anställande av tillfällig personal. Vissa begränsade belopp böra alltså stå till myndigheternas förfogande för anställande av tillfällig personal. Storleken av dessa medel bör avpassas med hänsyn till behoven för varje aktuellt budgetår genom en summarisk redovisning i myndigheternas anslagsäskanden. Rätten att använda dessa medel bör därvid förutsättas vara relativt begränsad och alla stadigvarande behov av personalförstärkningar böra givetvis anmälas i anslagsäskandena för tjänsternas upptagande i personalförteckningar (motsvarande).

I motionen har föreslagits en sådan förändring av avlöningsanslagens uppställning, att kostnaderna för avlöningar av ordinarie och extra ordinarie tjänstemän skulle sammanföras till ett förslagsvis betecknat anslag och medlen för extra personal upptagas för sig under ett obetecknat anslag. Civilförvaltningen förutsätter, att motionärerna med sitt förslag åsyfta att de nuvarande avlöningsanslagen skola uppdelas på anslagsposter i enlighet med vad nyss angivits.

Den nuvarande uppspaltningen av avlöningsanslagen torde enligt civilförvaltningen vara i allt väsentligt ändamålsenlig så länge en klar gräns föreligger mellan de tjänster, som hänföras till de olika delposterna under anslagen, och tjänsterna redovisas å den personalförteckning, som motsvarar vederbörlig anslagspost. Förhållandena härutinnan ha emellertid numera i viss mån förändrats. Sålunda har till följd av den ordning, i vilken numera inrättas ordinarie tjänster för sådan extra ordinarie biträdespersonal i reglerad befordringsgång, som uppfyller fordringarna för ordinarie anställning, kommit att införas och under avlöningsanslagens ordinarieposter beräknas medel för ett stort antal ordinarie tjänster, vilka i praktiken icke kunnat besättas med formellt kompetenta innehavare utan måst utbytas mot extra ordinarie tjänster. Härigenom erhålles en snedbelastning på anslagsposterna, som ofta måste föranleda myndigheterna att hos Kungl. Maj:t begära överskridanden av icke-ordinarieposten (jfr Kungl. Maj:ts kung. 1956: 134 angående överskridanden av vissa poster i avlöningsstaterna). Jämlikt bestämmelserna för det nyligen införda institutet tjänstetidsbefordran, enligt vilket bl. a. en ordinarie tjänsteman under vissa förutsättningar kan erhålla en personlig extra ordinarie tjänst, skola kostnaderna för den extra ordinarie tjänsten bestridas från anslagsposten för avlönande av ordinarie tjänstemän. Härigenom uppstår en bristande överensstämmelse mellan personalförteckningar och anslagsposter.

Nu anförda omständigheter utgöra enligt civilförvaltningens mening skäl för att överväga en annan indelning av anslagsposterna under avlöningsanslagen. Vad särskilt beträffar försvaret förefinnes härtill ytterligare anledning såtillvida som användningen av anslagsposten för arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar visat sig vålla viss tvekan. Genom-

föres systemet med personalförteckningar för alla stadigvarande tjänster, torde några redovisningstekniska skäl icke heller kunna åberopas för ett bibehållande av nuvarande ordning. Vid en förändring synes emellertid den jämkningen i motionärernas förslag böra göras, att från den förslagsvis betecknade anslagsposten böra avlönas samtliga tjänster — såväl ordinarie som extra ordinarie och extra — som finnas upptagna i personalförteckningar.

I sin motivering till motionen ha motionärerna varit inne på tanken att slopa gränserna mellan avlönings- och sakanslag för att myndigheterna bättre än för närvarande skola kunna taga till vara möjligheterna att rationalisera arbetet genom anskaffande av exempelvis effektivare och därmed också personalbesparande kontorsmateriel. Civilförvaltningen finner för sin del att det kan vara förtjänt av ytterligare överväganden på vilka vägar motionärernas syften i detta avseende skulle kunna tillgodoses. Måhända skulle det kunna ske genom att Kungl. Maj:t av riksdagen medgives rätt att efter prövning från fall till fall medge överföring av medel från avlöningsanslag till omkostnadsanslag för att möjliggöra rationaliseringsåtgärder av den art som här antytts.

Det problemkomplex, som väckts genom motionen, innefattar enligt civilförvaltningens mening åtskilliga spörsmål, som genom en ändamålsenlig lösning kunna såväl bereda lättnader för myndigheterna i administrativt hänseende som skapa en bättre överblick från statsmakternas sida över myndigheternas åtgärder på förevarande områden. Problemkomplexet torde emellertid vara av sådan omfattning och räckvidd att det torde böra närmare utredas. I samband härmed måste också utarbetas nya bestämmelser rörande de olika anslagsposternas disposition samt direktiv för myndigheternas äskanden. Att på sätt motionärerna förutsatt kunna åstadkomma några förändringar i hithörande frågor redan fr. o. m. budgetåret 1960/61 torde sålunda vara uteslutet.

Riksförsäkringsanstalten (7/4 1959)

Enligt 4 § statens allmänna avlöningsreglemente (Saar) gäller beträffande ordinarie tjänster samt extra ordinarie tjänster i lönegraderna Ae 20—26 samt Be 1—10, att sådana tjänster inrättas och lönegradsplaceras av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut. I den mån statsmakterna beslutat inrätta sådana tjänster äro dessa uppförda å en av Kungl. Maj:t fastställd personalförteckning. Den för Riksförsäkringsanstalten fastställda personalförteckningen omfattar i överensstämmelse härmed *dels* samtliga hos anstalten inrättade ordinarie tjänster (å ordinarie stat och å övergångsstat), *dels* alla extra ordinarie tjänster i 21 och högre lönegrader på löneplan A (lönegraden Ae 20 utnyttjas icke för anstaltens vidkommande) *och dels*

verkets enda extra ordinarie tjänst å löneplan B, nämligen en byråchefstjänst i lönegraden Be 1. Anstalten äger icke utanför personalförteckningens ram inrätta tjänster, som enligt vad ovan sagts angivits i 4 § Saar. I fråga om extra-ordinarie tjänster i lägre lönegrad än den 20:e samt aspiranttjänster och extra tjänster ävensom arvodestjänster gäller däremot i princip, att anstalten äger inrätta sådana i mån av behov och tillgång till medel å icke-ordinarieposten. Härvid är anstalten dock bunden av föreskrifterna i 3 § kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 564) med tilläggsbestämmelser till statens allmänna avlöningsreglemente samt av kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 436) angående reglerad befordringsgång för viss icke-ordinarie personal i statens tjänst.

Enligt de i motionerna uppdragna riktlinjerna skulle följande ändringar i det nu bestående systemet vidtagas. Personalförteckningen skulle omfatta samtliga ordinarie och extra ordinarie tjänster, och de för utbetalning av löner till extra ordinarie personal erforderliga medlen skulle — liksom nu är fallet beträffande löne-medel till ordinarie tjänstemän — anvisas i förslagsanslags form. Löne-medel till extra tjänstemän (inräknat arvodesanställda) skulle anvisas under en därför avsedd, obetecknad anslagspost. Oförutsedda merkostnader för extra tjänstemän skulle bestridas från respektive huvudtitels obetecknade förslagsanslag till extra utgifter. Vad beträffar befogenheten att inrätta extra tjänster skulle denna i fråga om dylika tjänster i 20 lönegraden och högre förbehållas statsmakterna.

Såsom skäl för en ändring enligt ovan angivna riktlinjer ha motionärerna anfört bl. a. ”det egendomliga förhållandet att samtidigt som riksdagen då det gäller ordinarie tjänster i de lägsta lönegraderna prövar tjänsternas inrättande, den i fråga om tjänster ända upp t. o. m. 19:e lönegraden lämnar viss frihet för vederbörande att inrätta icke ordinarie tjänster och även extra sådana, ehuru statsverket därigenom iklädes framtida tjänste- och pensionsförpliktelser”. Motionärerna säga sig vilja undanröja denna ”inkonsekvens i riksdagens budgetbehandling”. En förändring i förslaget hänseende är, enligt motionärernas mening, önskvärd även därför, att den ”skulle understryka verkschefernas möjligheter och skyldighet att fortlöpande rationalisera förvaltningsarbetet och på bästa sätt hushålla med personalresurserna”.

Vad beträffar de av motionärerna sålunda anförda argumenten för en övergång till förslaget system får Riksförsäkringsanstalten anföra följande.

För det första förefaller kravet på detaljreglering från riksdagens sida av extra ordinarie tjänster i 19 lönegraden och därunder tämligen inkonsekvent i belysning av det förhållandet, att i motionen påtalats, att personalanslagen i många fall äro föremål för en onödig specificering. För det andra synes det förhållandet att statsverket genom tjänsters inrättande ådrages

pensionsförpliktelser icke relevant i sammanhanget. En begränsning av möjligheterna att inrätta extra ordinarie tjänster i lönegraderna 1—19 på löneplan A vore av betydelse ur sparsamhetssynpunkt, så länge endast denna typ av icke-ordinarie tjänster äro pensionsberättigande, vilket är fallet enligt nu gällande pensionsreglemente. Sedan även extra tjänster — såsom förutsattes i det av 1958 års riksdag antagna nya pensionsreglementet (statens allmänna tjänstepensionsreglemente) — blivit pensionsberättigande, kan det emellertid från nämnda synpunkt icke vara av någon betydelse, huruvida en tjänst är extra ordinarie eller extra. Det nya pensionssystemet leder nämligen till att en anvisad lönesumma, inräknat pensionsförmånerna, i princip alltid medför samma ekonomiska effekt för statsverket oberoende av hur de inom densamma inrymda tjänsterna fördela sig på anställningsformer och lönegrader (härvid bortses från arvodestjänster, vilka icke utan vidare skola vara pensionsberättigande, men vilka ej heller kunna tillmätas någon betydelse i förevarande sammanhang). Vad så beträffar rationaliseringsverksamheten, bör denna enligt Riksförsäkringsanstaltens mening främjas med helt andra metoder än de av motionärerna föreslagna. Riksförsäkringsanstalten finner alltså, att de av motionärerna framlagda skälen för en omläggning av systemet i väsentlig mån sakna bärkraft.

Härtill kommer, att av rent tekniska skäl en omläggning måste anses synnerligen olämplig. Anstalten ser sig föranlåten att i det följande lämna en utförlig redovisning för de förhållanden, som härvidlag äro av betydelse.

Ordinarieposten är uppförd med ett belopp, som motsvarar totalkostnaden för grundlöner vid helårstjänstgöring å de ordinarie tjänsterna (inklusive tjänster å övergångsstat) med undantag för tjänster, vilka icke skola uppehållas, nämligen sådana kontorsbiträdestjänster eller tjänster å övergångsstat, vilka innehavas av tjänstemän med högre förordnanden.

Icke-ordinarieposten motsvarar för Riksförsäkringsanstaltens vidkommande till över 97 procent grundlöner vid helårstjänstgöring till den normala icke-ordinarie personalstyrka, som av statsmakterna beräknats för anstalten. Denna personalgrupp har i fråga om tjänsternas antal och lönegrader i detalj angivits i vederbörande propositioner (se propositionen nr 1954:208 samt 1955 och följande års statsverkspropositioner). Återstående knappa tre procent av icke-ordinariepostens medel utgöras av ett klumpbelopp, som direkt avsetts för personalförstärkningar vid toppar i arbetsbelastningen och vid andra förhållanden, som kräva insats av tillfällig personal.

Beträffande beräkning av icke-ordinarieposterna inom verken i allmänhet torde förhållandena principiellt vara analoga med dem, som enligt vad nyss sagts gälla för Riksförsäkringsanstaltens del.

Riksförsäkringsanstalten vill alltså göra gällande, att riksdagen i mycket stor utsträckning i detalj medverkat vid inrättandet av icke-ordinarie tjäns-

ter inom statsförvaltningen. Vad beträffar möjligheten för riksdagen att bedöma, hur icke-ordinarieposten fördelar sig på extra ordinarie, extra och arvodesanställd personal, vill anstalten i detta sammanhang framhålla, att sedan ett decennium förteckning över den icke-ordinarie personalen — med fördelning efter nämnda grunder — skall bifogas myndigheternas anslagsäskanden och att denna ordning, såvitt Riksförsäkringsanstalten har sig bekant, införts för att lämna riksdagen (statsutskottet) möjlighet att i akt-materialet taga del av personaluppsättningen på icke-ordinarieposten. Endast i fråga om dispositionen av det för tillfällig personal avsedda klumpbeloppet, som enligt vad förut sagts utgör en ytterst obetydlig del av icke-ordinarieposten, kan sägas, att riksdagen saknar ifrågavarande möjlighet.

Ordinarie- och icke-ordinarieposterna anvisas alltså i princip med de belopp, som antagas erforderliga för utbetalning av grundlöner till ordinarie respektive icke-ordinarie tjänstemän vid helårstjänstgöring jämte, vad gäller sistnämnda post, viss tillfällig personal. Den verkliga utgiftsfördelningen mellan anslagsposterna kan emellertid av mångahanda skäl i praktiken aldrig bringas till överensstämmelse med anslagsfördelningen. Exempel på faktorer, som sålunda förrycka utgiftsfördelningen, äro följande.

a) Om en ordinarie tjänst blir vakant, kan dess återbesättande i regel icke ske på kortare tid än någon månad. Avser vakansen högre tjänst i vederbörande karriär, uppkommer i regel en serie vakanser genom den uppflyttningsprocedur, som föranledes av den första vakansen; alla dessa vakanser skola successivt fyllas genom tillsättningsförfaranden, som sammanlagt kunna kräva avsevärd tid. Arbetets behöriga gång medger i allmänhet icke, att genom vakans uppkommen lucka i personalstyrkan får kvarstå, intill dess man i tillsättningsförfarandet nått ned till den botten-tjänst, å vilken nyrekrytering till anstalten skall ske. Följaktligen är det en för anstalten naturlig åtgärd att vid uppkommen vakans å högre tjänst inom en karriär utan större dröjsmål anställa en amanuens respektive ett biträde i reglerad befordringsgång. Genom vad här anförts uppkommer en merbelastning på icke-ordinarieposten, medan å andra sidan å ordinarieposten anvisade medel icke tagas i anspråk.

b) Vid ordinarie tjänstemans avgång kan befinnas, att den vakantblivna tjänsten — exempelvis med hänsyn till förutsedd omorganisation — tills vidare icke bör återbesättas, men att ersättare för den avgångne tills vidare bör anlitas i icke-ordinarie anställningsform.

c) Om ordinarie kontorsbiträde avgår eller erhåller högre förordnande, måste enligt gällande bestämmelser ersättaren inplaceras i den reglerade befordringsgången, d. v. s. å icke-ordinarie tjänst.

d) Enligt gällande regler skall, om till vikariatslöneförordnande å ordinarie tjänst ifrågakommer annan än den, som innehar lönegradsplacerad tjänst, denne i stället anställas som extra tjänsteman.

e) Den, som icke är svensk medborgare, kan icke inneha ordinarie tjänst (och ej heller extra ordinarie tjänst) utan måste anställas som extra tjänsteman eller mot arvode.

Vid sådana situationer, som ovan angivits, skola på grund av gällande regler för bokföring å ordinarie- och icke-ordinarieposterna den senare utnyttjas för utgifter, vilka eljest skulle ha drabbat den förra. Med hänsyn härtill har Kungl. Maj:t utverkat riksdagens bemyndigande att medgiva överskridande av icke-ordinarieposterna i dylika fall. Bestämmelser härom ha utfärdats i Kungl. Maj:ts cirkulär den 20 april 1956 (nr 134) till statsmyndigheterna.

Skulle motionärernas förslag till omläggning av avlöningsstaterna och personalförteckningarna för extra ordinarie tjänstemän godtagas, komme — om icke bokföringsföreskrifterna radikalt omarbetas — den nya posten till avlöningar till extra tjänstemän att få övertaga den roll av komplement till ordinarieposten som icke-ordinarieposten nu spelar på grund av de faktorer, som ovan nämnts. Motsvarande faktorer komme därjämte att föranleda behov av överföring till extraposten av medel, som avsetts för men icke kunnat ianspråktagas för extra ordinarie tjänstemän. Vidare måste framhållas, att inom gruppen icke-ordinarie tjänstemän föreligga särskilda förhållanden, som öka detta behov. Exempel härpå föreligga i följande fall.

1) I icke ringa omfattning anställas tjänstemän av särskilda skäl på extra stat i stället för såsom extra ordinarie tjänstemän (eller aspiranter). Det kan här vara fråga om exempelvis

a) tjänsteman, som vid bedömning jämlikt bestämmelserna om reglerad befordringsgång anses tills vidare icke böra befordras till extra ordinarie tjänst i närmast högre lönesteg men medgives extra anställning i detta lönesteg;

b) tjänsteman, som icke kan förete nöjaktigt läkarintyg om sin hälsa;

c) partiellt arbetsföra;

d) äldre arbetskraft eller annan personal i sådana fall, där tjänstemannen enligt anstaltens bedömande icke bör beredas den fastare anställning, som anses förenad med extra ordinarie tjänst.

2) Den som icke fyllt 20 år må icke inneha extra ordinarie tjänst.

I detta sammanhang bör observeras, att nyrekryterade befattningshavare i stor utsträckning äro anställda som aspiranter. En omskiftning till aspirantanställd personal sker fortlöpande under budgetåret i samband med befordran eller avgång bland den extra ordinarie personalen. Det torde ligga närmast till hands, att lönekostnaderna för aspiranter få bestridas av den anslagspost, under vilken medel för den extra ordinarie tjänsten finnas anvisade. Skulle så icke få bli fallet, måste även aspirantanställning regelmässigt medföra överskridande av extraposten.

Enligt Riksförsäkringsanstaltens mening kan med hänsyn till de förhållanden, för vilka här redogjorts, en omläggning efter motionärernas linjer icke få komma till stånd annat än under förutsättning, att myndigheterna samtidigt garanteras möjlighet att disponera de för arbetets behöriga gång erforderliga löne-medlen. Åtgärder i detta syfte finge — såvitt anstalten kan förstå — vidtagas i endera av följande former eller möjligen genom kombination av båda formerna. Antingen finge sådana föreskrifter utfärdas om bokföring å avlöningsposterna, att samtliga kostnader för personal, som anlitas i anledning av vakans å ordinarie eller extra ordinarie tjänst, komme att belasta ordinarie- respektive extra-ordinarieposten. Eller ock finge Kungl. Maj:t utrustas med befogenheter att medgiva överskridande av extraposten i anledning av uppkommen förskjutning av medelsbehov från ordinarie- eller extra-ordinarieposterna. Genom dylika åtgärder skulle emellertid samtidigt den av motionärerna förordade omläggningen mista den verkan, som de åstundat. Därest man skulle välja den sist nämnda anordningen, dvs. överskridande av extraposten, komme myndigheterna att betungas med en ytterst detaljerad fortlöpande bokföring och registrering av de belopp och de andra faktorer, som vid framställningar om överskridanden måste tagas i beräkning. Myndigheterna skulle vidare pressas till att i större utsträckning än måhända i och för sig vore rimligt utnyttja extra ordinarie anställningsform i stället för extra.

Vad beträffar förslaget i och för sig om uppförande på personalförteckningen jämväl av extra ordinarie tjänstemän i lägre lönegrad än den 20:e vill Riksförsäkringsanstalten anföra ytterligare följande.

De särskilda förhållanden, som föreligga inom den reglerade befodringsgången, torde kräva ett speciellt sätt att å personalförteckningen redovisa kontorsbiträden och amanuenser (eventuellt aspiranter; jfr ovan). Härvid måste bl. a. observeras, att någon form, motsvarande övergångsstaten för ordinarie tjänstemän, torde få konstrueras för sådana extra ordinarie tjänstemän i befodringsgång, som inneha högre extra tjänst eller vikariatslöneförordnande å högre tjänst. Enligt Riksförsäkringsanstaltens mening kan man emellertid ifrågasätta lämpligheten överhuvudtaget av att låsa antalet tjänster i reglerad befodringsgång. Om verket vid vakans å befodrings-tjänst anställer en ny befattningshavare, kommer, såsom förut anförts, normalt en övertalighet att föreligga i bottenlönegrad, intill dess vakansen och eventuella successionsvakanser blivit fyllda. Visserligen kan den nyrekryterade tills vidare placeras å extra stat och alltså utanför personalförteckningen. Att detta medför behov av att överskrida extraposten framgår av vad redan tidigare sagts. Härtill kommer emellertid ytterligare en nackdel. Den nyanställda kan på grund av tidigare statstjänst rimligen vara berättigad till extra ordinarie anställning inom befodringsgången. Så kan t. ex. vara fallet, då ett extra ordinarie kontorsbiträde eller en extra ordinarie

amanuens överflyttas från annat ämbetsverk. Emellertid skulle, om antalet tjänster i vederbörande befordringsgång bundits vid visst maximumantal, tjänstemannen i fråga icke kunna beredas motsvarande anställning hos anstalten, förrän samtliga av vakansen föranledda uppflyttningar ägt rum och plats sålunda kunnat beredas tjänstemannen inom ramen för medgivet antal fastare tjänster. Det synes för tjänstemannens del icke rättvist och för verkets vidkommande avgjort olämpligt, om tjänstemannen i sådant fall icke skulle kunna erhålla extra ordinarie tjänst redan från början. Även andra skäl kunna anföras mot att antalet tjänster, tillhörande den reglerade befordringsgången, låses genom personalförteckningen. Det kan exempelvis mången gång vara önskvärt att i befordringsgången kunna placera även personal, som anställts för tillfälligt behov och som med hänsyn till kommande vakanser å fastare tjänster kan beräknas komma att överföras till dylik tjänst.

Riksförsäkringsanstalten vill i förevarande sammanhang tillfoga, att behovet av en personalförteckning för extra ordinarie personal icke kan jämföras med behovet av en personalförteckning för ordinarie personal. Sistnämnda personalförteckning fyller nämligen icke endast funktionen som viss regulator för medelsdispositionen å ordinarieposten utan garanterar även att staten vid personalinskränkningar i samband med omorganisationer m. m. icke kommer att vara bunden av andra tjänster med fullmakter eller konstitutiorial än de å denna förteckning upptagna. Samma behov föreligger icke, i vad avser den extra ordinarie personalen.

Mot bakgrunden av vad här ovan sagts vågar Riksförsäkringsanstalten göra det allmänna omdömet om motionsförslaget, att motionärerna synas ha åsyftat en anslagsmässig avgränsning mellan å ena sidan avlöningsmedel, avsedda för den normala personalstyrkan, och å andra sidan dylika medel, avsedda för tillfällig personal, men att de därvid förbisett, att frågan om de skilda anställningsformerna icke sammanfaller med detta problem.

Den begränsning av de statliga förvaltningskostnaderna, som otvivelaktigt framstår såsom mycket angelägen, lär icke kunna vinnas genom den av motionärerna föreslagna ändringen i anslagsordningen. Väsentliga vinster torde knappast kunna åstadkommas på annat sätt än genom tekniska effektiviseringar, vid vilka — såsom motionärerna berört — en avvägning måste ske mellan å ena sidan personalutgifter och å andra sidan kostnader för kontorsmaskiner m. m.

Vad slutligen beträffar frågan om myndigheternas möjligheter att inrätta extra tjänster i 20 lönegraden och däröver, vill Riksförsäkringsanstalten påpeka, att en spärr häremot kan erhållas genom att införa därför erforderliga bestämmelser i 3 § kungörelsen med tilläggsbestämmelser till statens allmänna avlöningsreglemente. Fråga om meddelande av vikariats-

löneförordnande att bestrida göromål, som eljest ankomma på tjänstemän i viss högre lönegrad, skall enligt 6 § A. 4 mom. samma kungörelse underställas Kungl. Maj:ts prövning, i den mån myndigheten icke äger befogenhet att inrätta en motsvarande extra ordinarie tjänst. Normalt äga myndigheterna icke inrätta extra ordinarie tjänst i av motionärerna åsyftade lönegrader, enär sådana tjänster uppföras på personalförteckningen. Vid dylikt förhållande ter det sig onekligen som en anomali, att myndigheterna formellt äga inrätta extra tjänster i samma lönegrader.

Riksförsäkringsanstalten anser sig alltså icke böra motsätta sig tanken, att riksdagen skulle pröva frågan om inrättande av nyss avsedda extra tjänster. I övrigt måste anstalten däremot under åberopande av vad ovan anförts bestämt avstyrka bifall till motionerna.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (3/4 1959)

Genom beslut av 1958 års B-riksdag har Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande att utfärda statens allmänna tjänstepensionsreglemente i huvudsaklig överensstämmelse med framlagt förslag. Enligt förslaget skall pensionsrätt tillkomma innehavare av statlig lönegradsplacerad tjänst även som statsanställd arbetare. Även andra statsanställda än lönegradsplacerade tjänstemän och arbetare skola kunna erhålla pensionsrätt. Det har förutsagts att frågan, huruvida pensionsrätt bör medgivas dessa andra statsanställda, icke skall vara beroende av vilken anställningsform, som tillämpas eller huru avlöningen ur budgetteknisk synpunkt bestrides, utan av om anställningen — främst i fråga om löneförmåner och tjänstgöringens omfattning — väsentligen motsvarar lönegradsplacerad tjänst.

Även om genom fastställande av utökad personalförteckning myndigheterna endast efter medgivande av Kungl. Maj:t och riksdagen i fortsättningen skulle kunna ikläda statsverket framtida pensionsförpliktelser för extra ordinarie tjänster, uppkommer sålunda efter den 1 juli 1959 samma problem vad gäller övriga icke-ordinarie befattningar. Efter pensionsreformen lär skillnaden mellan extra ordinarie, extra och arvodes-tjänster minska med hänsyn till att samtliga dessa slag av befattningar sannolikt förenas med pensionsrätt. Samtidigt torde gränsen mellan ordinarie tjänster å ena sidan och icke-ordinarie tjänster i allmänhet å andra sidan mera än tidigare komma att markeras. Att på sätt i motionen föreslås sammanföra ordinarie och extra ordinarie tjänster under en och samma anslagspost synes därför från den i motionen angivna utgångspunkten knappast motiverat.

Ett genomförande av förslaget att samtliga extra ordinarie och de extra tjänsterna i 20:e och högre lönegrader skola angivas i personalförteckning skulle vidare innebära en kraftig beskärning av den frihet, som hittills

lämnats åt myndigheterna att inom anslagens ram och upp till vissa lönegrader själva få inrätta och lönegradsplacera icke ordinarie tjänster. En sådan begränsning av hittills medgivna befogenheter skulle väl åt Kungl. Maj:t och riksdagen medföra vidgad kontrollmöjlighet. Denna vidgade kontroll skulle dock vinnas på bekostnad av ökad tungroddhet i förvaltningsapparaten. En ändring skulle ock stå i bestämd motsättning till de krav på decentralisering inom förvaltningen som under senare år framställts. Alldeles särskilt måste nackdelarna av en omläggning framträda hos sådana större myndigheter, där arbetsuppgifterna från tid till annan undergå ganska betydande förändringar. I synnerhet dessa myndigheter böra icke berövas de möjligheter de hittills haft att genom snabba åtgärder anpassa personaluppsättningen efter arbetsuppgifterna.

För sin del avstyrker väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bifall till motionen.

Statens organisationsnämnd (2/4 1959)

Genomförande av förslaget i motionerna att införa ett gemensamt förslagsanslag för ordinarie och extra ordinarie tjänster, varvid samtliga dessa tjänster skulle upptagas på personalförteckning, skulle visserligen innebära ökad kontroll över ämbetsverken från statsmakternas sida men samtidigt minska verkens rörelsefrihet i fråga om personaldispositioner i så hög grad, att åtgärden på lång sikt kunde befaras bliva oekonomisk för statsverket. Med nuvarande ordning har myndigheterna viss möjlighet att under löpande budgetår anpassa antalet amanuens-, kanslist- och biträdestjänster till sådana omständigheter som variationer i arbetsvolymen på olika håll inom varje myndighet, tillgången på arbetsmarknaden av rekryteringspersonal och tillgången inom myndigheten på sådana särskilt skickliga tjänstemän inom kanslist- och biträdeskategorierna, som kunna anförtros arbetsuppgifter, vilka normalt utföras av personal med högre formell kompetens. Denna flexibilitet skulle vid förverkligande av motionernas förslag gå förlorad, såvida man icke avser att rekryteringspersonal som regel skall vara extra tjänstemän. Detta skulle emellertid innebära en så väsentlig omläggning av rekryteringssystemet, att särskild utredning i frågan torde erfordras. I de fall anslagsposter till icke ordinarie personal anvisats förslagsvis torde detta ha skett av praktiska skäl och främst gälla sådana områden, där oförutsebara ökningar av arbetsvolymen kan inträffa under löpande budgetår. Att införa ett system där kostnader för extra personal i stället täcktes från motsvarande huvudtitels anslag till extra utgifter skulle medföra icke oväsentliga budgettekniska och finansstatistiska nackdelar.

Enligt organisationsnämndens mening torde rationaliseringssträvandena inom statsförvaltningen icke befrämjas genom en längre gående beskäring

av myndigheternas rörelsefrihet i personalfrågor. Om en mera ingående kontroll av avlöningsanslagens användning anses erforderlig från riksdagens sida, torde därför andra vägar härför böra sökas.

Slutligen torde böra påpekas, att rörligt tillägg till extra ordinarie personal utgår från anslagsposten för sådant tillägg och icke, såsom anges i motionerna, från extraordinarieanslaget.

Generaltullstyrelsen (3/4 1959)

Ett förslag till omläggning av avlöningsstaterna, innebärande att personalförteckningarna i princip utvidgades till att omfatta även icke-ordinarie personal tillhörande den fasta organisationen, utarbetades år 1948 av särskilda utredningsmän (se 1950 års statsverksproposition: För flera huvudtitlar gemensamma frågor, sid. 8). Förslaget upptog olika mycket betydande modifikationer i den allmänna principen för att icke alltför mycket beskära myndigheternas rörelsefrihet till skada för arbetets effektivitet och för driftsekonomin. Icke desto mindre blev förslaget kritiserat såsom i alltför hög grad beskärande myndigheternas möjligheter att genom lämpliga personaldispositioner tillgodose växlande behov av arbetskraft. Förslaget blev därför icke genomfört.

Det i motionerna framlagda förslaget är enligt Styrelsens uppfattning alltför löst skisserat för att kunna läggas till grund för ett principbeslut. För den händelse förslaget innebär, att all extra ordinarie personal skall upptagas i av Riksdagen godkänd personalförteckning — och detta även inom sådana förvaltningsområden som tullstaten, vars icke-ordinariepost för närvarande är förslagsvis upptagen — måste Styrelsen avstyrka dess genomförande. En dylik anordning skulle icke kunna förenas med rationella rekryteringsnormer och skulle därför snarare motverka än främja motionernas rationaliseringssyfte.

Sveriges geologiska undersökning (11/4 1959)

Inom ramen för det maximerade anslaget »avlöningar till övrig icke-ordinarie personal» har SGU möjlighet att alltefter arbetsbehovet variera antalet befattningshavare inom de i det kungliga brevet nämnda typerna av befattningar och att använda anställningsformerna extra ordinarie, extra eller arvodesanställning. Ett flertal av tjänsterna är sålunda icke »synnerligen fasta», såsom motionärerna gör gällande. De skiftande arbetsuppgifterna inom SGU:s verksamhetsområde och den varierande intensiteten under olika årstider och år med därav följande variabelt personalbehov gör, att ett sammanförande av anslagen till avlönande av ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, såsom motionsvägen föreslagits, icke villkorslöst låter sig göra.

Förutsättningen är att verkschefen får möjlighet att inom de båda avlöningsposternas ram snabbt anpassa personalbehov efter de aktuella arbetsuppgifterna inom de arbetsområden, där SGU jämlikt gällande instruktion (SFS nr 328/1958, § 3) särskilt ålagts att verka. Anslaget »avlöningar till extra personal» är i nuläget knutet till uppdragsverksamheten för utomstående och bör därför upptagas separat. Anslag för extra utgifter finnes ej.

Medicinalstyrelsen (3/4 1959)

Den ifrågasatta grupperingen av avlöningsanslagen så att anslagen till avlönande av ordinarie och extra ordinarie tjänstemän uppföras under en post med beteckningen förslagsanslag synes medicinalstyrelsen ändamålsenlig. Större överskådlighet skulle härigenom uppnås beträffande den till verken fast knutna personalen — styrelsen förutsätter att för varje verk upprättas och fastställs en för all ordinarie och extra ordinarie personal gemensam personalförteckning — varjämte verken skulle lämnas ökade möjligheter att utnyttja genom vakanser å ordinarie tjänster uppkomna besparingar i och för avlönande av extra ordinarie och extra personal. Vidare måste enligt nu gällande bestämmelser på grund av den ordinarie och icke-ordinarie personalens uppdelning å skilda anslag avlöning för vikarier å ordinarie tjänster i vissa fall bestridas från anslaget till icke-ordinarie personal. Sistnämnda anslag kan härigenom komma att belastas med icke förutsedda utgifter, vilket ofta föranleder framställning till Kungl. Maj:t om bemyndigande att överskrida anslaget. Denna olägenhet skulle även bortfalla vid ett sammanförande av anslagen.

Vid statens sinnessjukhus äro avlöningsanslagen till såväl ordinarie som icke-ordinarie personal förslagsanslag. Av anslagsposten till icke-ordinarie personal har medicinalstyrelsen bemyndigats använda visst högstbegränsat belopp för avlönande av extra arbetskraft. Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens beslut fastställt personalförteckning upptagande alla ordinarie och extra ordinarie tjänster vid sjukhusen. Även för inrättande av extra ordinarie tjänster under 20:e lönegraden vid sinnessjukhusen erfordras alltså för närvarande riksdagens beslut. Systemet har i stort sett fungerat tillfredsställande frånsatt att den nuvarande uppdelningen å ett anslag till avlöningar till ordinarie tjänstemän och ett till övrig icke-ordinarie personal vållat visst merarbete av bokföringsteknisk art, en olägenhet som dock skulle elimineras vid genomförandet av den av motionärerna förordade omläggningen.

Medicinalstyrelsen har för sin del intet att erinra mot förslaget att uppföra anslagen till ordinarie och icke-ordinarie personal under ett gemensamt förslagsanslag. Styrelsen tillstyrker även, att ett avlöningsanslag till extra tjänstemän uppföres under en post såsom obetecknat anslag.

Vad slutligen angår förslaget att i vissa fall sammanföra anslag för avlöning av icke-ordinarie personal med vissa sakanslag — varvid medicinalstyrelsen utgår ifrån att motionärerna i första hand avse omkostnadsanslagen — förhåller det sig otvivelaktigt så, att anskaffandet av modern kon-
torsteknisk utrustning kan minska personalbehovet eller i varje fall med-
verka till att hålla nere de krav på personalökning, som är en följd av den
ständigt växande arbetsbelastningen inom flertalet av statsförvaltningens
olika områden. Ett sammanförande av anslagen i fråga skulle därför sannolikt
vara ägnat att underlätta en effektivisering av förvaltningsarbetet i
vissa avseenden. Ett sammanförande torde emellertid även komma att inne-
bära vissa nackdelar. Det torde i vissa fall ligga nära till hands, att ansla-
gen skulle belastas alltför mycket med endera utgifter för sakändamål eller
för avlöningar till personal. Det förefaller vidare styrelsen som om den
granskning av organisationen, som nu årligen göres vid myndigheternas
petitabehandling, då personalbehov och kostnader för materielanskaffning
väges mot varandra, genom det ifrågasatta sammanförandet av anslagen
skulle komma att ersättas av ett visserligen smidigare men även slappare
system. Medicinalstyrelsen finner det därför för sin del tveksamt om ett
sammanförande bör ske beträffande avlöningsanslag och sakanslag.

Direktionen för Karolinska sjukhuset (25/3 1959)

Direktionen finner sig böra inskränka sitt yttrande till att avse de av-
löningsanslag med vilka direktionen har att taga befattning, nämligen för-
slagsanslagen till Karolinska sjukhuset: Avlöningar, Serafimerlasarettet:
Avlöningar samt Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs
sjukhus.

Avlöningsstaterna vid de två förstnämnda sjukhusen är envar uppdelade
å fyra förslagsvis betecknade anslagsposter, nämligen:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän;
2. Avlöningar och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t;
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal;
4. Rörligt tillägg.

Den för anslaget till avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbats-
bergs sjukhus fastställda avlöningsstaten är uppdelad på tre förslagsvis be-
tecknade anslagsposter motsvarande posterna 2—4 i ovan angivna avlö-
ningsstater.

Anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må icke
utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas. Icke heller må den i avlö-
ningsstaten för anslag till avlöning av vissa underordnade läkare vid Sab-
batsbergs sjukhus uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersätt-

ningar, bestämda av Kungl. Maj:t, överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Med hänsyn till vad i motionerna anförts om att avlöningsanslagen för närvarande i huvudsak grupperas så att bl. a. under en post uppföres icke-ordinarie befattningshavares avlöning inkl. rörligt tillägg, vill direktionen framhålla att, såvitt rör de under direktionens förvaltning stående avlöningsanslagen, rörligt tillägg till såväl ordinarie som icke-ordinarie befattningshavare utgår från den i vederbörande avlöningsstat uppförda anslagsposten till rörligt tillägg.

Huruvida den nuvarande uppställningen av avlöningsanslagen försvårar en konsekvent granskning från riksdagens sida undandraget sig givetvis direktionens bedömande. Det må emellertid framhållas, att enligt gällande föreskrift direktionen i bilagor till sina årliga anslagsäskanden lämnar noggranna redogörelser för dispositionen av vederbörande anslagsposter till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, avseende såväl det löpande som det kommande budgetåret. Statsverkspropositionen innehåller, såvitt nu är i fråga, redogörelse för de nya befattningar — ordinarie, extra ordinarie och extra — som befunnits erforderliga för nästkommande budgetår, förslag om deras inrättande med angivande av anställningsform och lönegrad samt beräkning av medelsbehovet. I de årliga regleringsbrevet återfinnes bl. a. — därest förändringar skett i jämförelse med föregående budgetår — dels personalförteckning över tjänstemän å ordinarie stat, extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19 samt tjänstemän å övergångsstat, dels ock förteckning med angivande av antal, tjänstebenenämning och lönegrad av de tjänster för extra ordinarie tjänstemän som högst må finnas inrättade under budgetåret.

Därest förenämnda granskning skulle underlättas av en ändrad ordning för anslagens uppförande i statsbudgeten i överensstämmelse med vad i motionerna förelagits, saknar direktionen anledning till erinran häremot. Några olägenheter synas icke vara förenade med den av motionärerna ifrågasatta grupperingen av avlöningsanslaget så att anslagen till avlönande av ordinarie och extra ordinarie tjänstemän uppföres under en förslagsvis betecknad post. Från nuvarande anslagsposter till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal skall enligt gällande bestämmelser bestridas ej blott avlöningar till extra ordinarie och extra tjänstemän samt tillfälliga befattningshavare ävensom vissa övriga ersättningar till dylika tjänstemän och avlöningar till vikarier för icke-ordinarie befattningshavare utan även avlöningar till vikarier för ordinarie tjänstemän med vissa undantag samt övertidsersättningar åt ordinarie tjänstemän. På grund av belastningen med utgifter för avlöningar åt vikarier för ordinarie tjänstemän nödgas direktionen i allmänhet årligen göra framställning till Kungl. Maj:t om medgivande att överskrida ifrågasatt anslagspost. Vid ett genomförande av det i mo-

tionen framställda förslaget skulle dylika framställningar kunna undvikas, även om tillräckliga anslagsmedel för bestridande av avlöningar åt vikarier för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän icke anvisats. Under en andra anslagspost skulle anvisas medel till extra tjänstemän. För oförutsedda merkostnader för avlönande av extra tjänstemän skulle därjämte anslaget under varje huvudtitel till extra utgifter kunna tagas i anspråk. Direktionen anser sig i detta sammanhang böra framhålla att verksamheten vid de under direktionens förvaltning stående sjukhusen i hög grad skiljer sig från övrig statlig verksamhet. Enligt gällande reglemente har sjukhusen till uppgift att såsom vårdanstalter för sjuka tjäna utbildandet av läkare vid karolinska institutet och bedrivandet av klinisk forskning. Det är enligt direktionens mening helt i överensstämmelse med sjukhusens i reglementet definierade uppgifter att resultaten av den numera utomordentligt snabba utvecklingen inom de medicinska vetenskaperna tillgodogöres sjukhusen. Ett ianspråktagande av nya, förfinade metoder för diagnostik och terapi medför emellertid krav bl. a. på personal. Introduktion av nya operations- eller behandlingsmetoder kan föranleda att behov uppkommer av särskild personal för övervakning och vård av patienter som genomgått operation eller behandling. Prövning från direktionens sida av framställningar från klinikchefer m. fl. om nya tjänster sker med hänsynstagande till att resultaten av utvecklingen inom medicinen skall kunna tillgodogöras vid sjukhusen och sjukvården därigenom effektiviseras. I annat fall skulle läkarutbildningen och den kliniska forskningen stagnera och det humanitärt elementära kravet att de sjuka beredas bästa möjliga vård ej kunna tillgodoses. Sjukvården tillhör enligt direktionens mening det ojämförligt viktigaste inom den sociala sektorn. En effektivisering av denna innebär bättre vård åt de sjuka samtidigt som ytterst betydande samhällsekonomiska vinster inhöstas.

Med hänsyn till vad nu anförts framstår det för direktionen som angeläget att till direktionens förfogande ställes erforderliga medel för anställning av den extra personal som må finnas nödvändig för att nya metoder snabbt skall kunna införas vid sjukhusen. Med hänsyn härtill bör en obetecknad anslagspost till avlöningar till extra tjänstemän och annan tillfällig personal uppföras med belopp av sådan storleksordning, att direktionen verkligen erbjudes möjlighet att från anslagsposten tillgodose uppkommande behov.

I motionerna anföres, att en ändrad ordning för avlöningsanslags uppförande å statsbudgeten är önskvärd bl. a. därför, att därigenom skulle understrykas verkschefernas möjligheter och skyldighet att fortlöpande rationalisera förvaltningsarbetet och på bästa sätt hushålla med personalresurserna. Direktionen vill med anledning härav erinra om att Kungl. Maj:t i cirkulär den 16 februari 1951, nr 81, angående rationaliseringsverksamheten inom den civila statsförvaltningen, fastställt riktlinjer för en dylik verk-

samhet och att i 6 § 1 mom. allmänna verksstadgan återfinnes föreskrifter i samma syfte. Vad särskilt angår direktionens förvaltningsområde må framhållas, att direktionen enligt 9 § 2 punkten gällande reglemente må, därest sjukvården eller undervisningen det påkallar, taga i anspråk befattningshavare vid det ena sjukhuset för tjänstgöring vid det andra, ävensom att i Kungl. brev den 18 april 1958 medgivits vidtagande inom gällande personal- och kostnadsram av sådana dispositioner beträffande vårdpersonalen, som kan leda till minskning i förekommande övertidstjänstgöring. Såvitt direktionen kan bedöma torde den i motionerna förordade ändrade uppställningen av avlöningsanslag icke beträffande direktionens förvaltningsområde medföra förbättrade förutsättningar för en rationalisering av verksamheten vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län (4/4 1959)

Då länsstyrelsen saknar befogenhet att inrätta tjänster utöver de av Kungl. Maj:t i personalplanen angivna, kan länsstyrelsen för sin del icke ikläda statsverket framtida tjänste- och familjepensionsförpliktelser. Den föreslagna ändringen, att avlöningar till i personalplanen upptagna icke-ordinarie tjänstemän hänföres till förslagsanslag i likhet med avlöningar till ordinarie personal, har därför ur denna synpunkt icke någon betydelse för länsstyrelsens vidkommande. Däremot skulle den föreslagna ändringen i ett annat avseende påverka länsstyrelsens anslagsdisposition. Enär det begränsade avlöningsanslaget är gemensamt för icke-ordinarie personal och tillfällig personal, kan länsstyrelsen för närvarande vid vakanser och ledigheter bland icke-ordinarie planpersonal tillgodogöra sig uppkomna besparingar för avlöning av tillfällig personal. Denna möjlighet, som länsstyrelsen anser vara praktisk, skulle emellertid bortfalla, om den föreslagna ändringen genomfördes.